

บทที่ 4

นโยบายต่อชนพื้นเมืองของประเทศนิวซีแลนด์

ในบทนี้จะกล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลนิวซีแลนด์ต่อชนพื้นเมืองที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยนโยบายที่กล่าวถึงมีทั้งหมด 2 นโยบาย ดังนี้

- 1) นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ (Assimilation policy)
- 2) นโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเอง (Self-determination policy)
- 1) นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ (Assimilation policy)

ในนิวซีแลนด์รัฐไม่ได้ประกาศนโยบายการแบ่งแยกชัดเจนเช่นในประเทศออสเตรเลีย หากแต่ในยุคแรกจำนวนของเมารีที่อาศัยในเขตชนบทมีจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 83 ของจำนวนชาวเมารีทั้งหมด (Vancouver Sun, 2008) อย่างไรก็ตาม ชนเผ่าเมารีเริ่มปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมแบบยุโรป ตั้งแต่ในยุคแรกของการพบปะกัน (ค.ศ. 1769-1840) ในปี ค.ศ. 1769 กัปตันเจมส์ คุก นักเดินเรือชาวอังกฤษเดินทางมาพบดินแดนนิวซีแลนด์และประกาศครอบครองดินแดนบางส่วนของนิวซีแลนด์ในนามของกษัตริย์ของอังกฤษในขณะนั้น และต่อมาในปี ค.ศ. 1790 เริ่มมีการเดินทางเข้ามาของนักเดินเรือ นักล่าปลาวาฬ ทหารหนีทัพ นักโทษจากออสเตรเลีย และหมอสอนศาสนา ระหว่างนั้นเมารีเริ่มมีการปรับตัวให้เข้ากับการเกษตร การค้าขายแบบใหม่ๆ มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและเรียนรู้อุปกรณ์เครื่องมือเกษตรที่ทำด้วยเหล็ก ซึ่งนับว่าชนเผ่าเมารีเปิดรับวัฒนธรรมภายนอกได้ดี เมื่ออังกฤษเข้ามาประกาศครอบครองดินแดนนิวซีแลนด์อย่างเป็นทางการภายใต้สนธิสัญญาไวเทงกิ ในปี ค.ศ. 1840 แนวทางของนโยบายจึงเน้นที่การกลืนเผ่าพันธุ์ แทนที่จะเน้นนโยบายการแบ่งแยกเนื่องจากการยอมรับสถานะและตัวตนของเมารีเกิดขึ้นแล้วในระดับหนึ่ง

สาระสำคัญของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์

นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ถูกนำมาปฏิบัติในนิวซีแลนด์ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1847-1960 (Armitage, 1995) โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงสำคัญคือ 1) นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ในยุคล่าอาณานิคม และ 2) นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ในช่วงก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ในช่วงที่รัฐดำเนินนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์นั้นชนพื้นเมืองเปรียบเสมือนตกอยู่ในยุคมืด สิ่งที่เกิดขึ้นคือการถูกเหยียดหยามชนพื้นเมือง เน้นให้ความสำคัญเฉพาะภาษาเดียวคือภาษาอังกฤษ (monolingualism) และวัฒนธรรมเดียวคือ วัฒนธรรมตะวันตก (monoculturalism) ดังที่มีการอธิบายไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายเรียกว่า ความสัมพันธ์แบบผู้มีอำนาจและผู้อยู่ใต้อำนาจ (dominance-subordinate relationship) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบเดียวกับประเทศอื่นๆที่มีชนพื้นเมืองอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงยากที่จะค้นหาความยุติธรรมและความเท่าเทียมในบริบทดังกล่าวเพราะส่วนใหญ่สถานภาพของเมารีก็จะถูกกำหนดโดยชนชั้นนำชาวยุโรปผู้เข้ามาล่าอาณานิคม (Thomas & Nikora, 1992)

ถึงแม้สาระสำคัญของสนธิสัญญาไวเทงกิที่ลงนามในปี ค.ศ. 1840 ระบุถึงการเคารพและยอมรับในสถานะของชนพื้นเมือง แต่ในความเป็นจริง มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าสนธิสัญญาดังกล่าวไม่ได้ถูกยึดถือมากมาย เพราะกลุ่มผู้ล่าอาณานิคมเห็นว่าสนธิสัญญาไวเทงกิเป็นสิ่งที่ขัดขวางการเข้าครอบครองที่ดินของเมารี กล่าวได้ว่าเป็นเวลากว่า 150 ปี ตั้งแต่มีการลงนามที่สนธิสัญญาไม่ได้มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างเมารีและชนยุโรป (Toon, 2003, p. 2) สิ่งที่เมารีต้องเผชิญคือ การถูกเหยียดผิว การถูกไม่ให้ความสำคัญ ขโมยที่ดิน การใช้อาวุธคุกคาม การฆาตกรรมชาวเมารี การสูญเสียราชอาณาจักร สูญเสียวัฒนธรรม และถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรี หรือแม้แต่การถูกละเมิดทางกฎหมาย ซึ่งในเชิงเปรียบเทียบกับ

ชนพื้นเมืองในประเทศอื่น ๆ ก็เห็นว่าชนเผ่าเมารีก็ถูกทารุณเช่นเดียวกับที่อื่นทั่วโลก (Hook and Raumati, 2008)

ในแง่ของนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์ เห็นได้ชัดว่า ผู้ปกครองอาณานิคม (Governor) มีความพยายามที่จะบังคับให้เมารีเข้ามาอยู่ภายใต้กฎหมายของอังกฤษตั้งแต่เริ่มแรก ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1845-1853 ผู้ปกครองอาณานิคม Grey วิชาทศวิจารณ์การคงไว้ซึ่งองค์การแบบดั้งเดิมของเมารี และได้เสนอนโยบายให้การศึกษา การจ้างงานและพยายามทุกวิถีทางที่จะรวมชนเผ่าเมารีให้มาอยู่ใต้กฎหมายของอังกฤษ ดังนั้นจะเห็นว่า ผู้ว่าการ Grey ได้เริ่มต้นระบบของ Resident Magistrates เพื่อบริหารความยุติธรรมในชุมชนเมารี และปฏิเสธที่จะแบ่งอำนาจกับหัวหน้าเมารีและดูแลโครงสร้างชนเผ่าเมารีภายใต้รัฐบาลนิวซีแลนด์

อย่างไรก็ดี ด้วยการดำรงอยู่ของสนธิสัญญาไวเทงกิและการรวมกลุ่มของเมารี ก่อให้เกิดการประท้วงและต่อต้านต่อนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์ในช่วงแรกนี้ของ Grey และทำให้กลุ่มชนเผ่าเมารีเสนอการมีกษัตริย์ของตนเองในปี ค.ศ. 1858 อันเป็นหนึ่งในรูปแบบการประท้วงของเมารี (Toon, 2003, p. 3)

ในช่วงปี ค.ศ. 1845-1872 นิวซีแลนด์มีการปะทะต่อสู้ระหว่างชนพื้นเมืองและชนชั้นอาณานิคมในสงครามที่ดินทำกิน (New Zealand Land Wars) เหตุเกิดจากที่ดินของเมารีถูกขายให้ต่างชาติโดยกรมซื้อขายที่ดิน (Land Purchase Department) ถึงแม้ว่าในข้อที่ 3 ของสนธิสัญญาไวเทงกิบอกว่าให้เจ้าของที่ดินคงความเป็นเจ้าของที่ดินไว้ได้ และชนพื้นเมืองมีสิทธิในที่ดิน ป่า ประมง ทรัพย์สินของตน แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ทำให้เมารีไม่ยอม และเป็นจุดเริ่มให้เมารีเรียกร้องและเกิดการปะทะต่อสู้จนเกิดเป็นสงครามแย่งที่ดินกัน เนื่องจากชาวอังกฤษผู้อพยพก็ต้องการมีที่ดินทำกิน จึงพยายามทุกวิถีทางในการได้มาซึ่งที่ดิน ในช่วงสงครามที่ดินดังกล่าวมีการริบที่ดินจากกลุ่มเมารีที่ต่อต้านรัฐบาลอังกฤษ หรือแม้แต่จาก

บางกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมสงคราม ซึ่งก่อให้เกิดความไม่พอใจและยังคงเป็นประเด็นพิพาทมาถึงปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่นในปีค.ศ. 1858 กษัตริย์ของชาวเมารีได้ทรงจัดตั้งเขตไวกาโตขึ้นเพื่อเป็นเขตคุ้มครองต่อต้านการขายที่ดินให้ชาวยุโรปแต่ก็ไม่เป็นผลเพราะชาวยุโรปได้อพยพเข้ามาอยู่ในเขตดังกล่าวโดยมีจำนวนมากกว่าเมารีเสียอีก และอีกหนึ่งตัวอย่างคือเมื่อปีค.ศ. 1860 เกิดสงครามเมื่อรองหัวหน้าเผ่าปฏิเสธไม่ยอมขายที่ดินทั้งหมดให้แก่คนผิวขาวเป็นเหตุให้ชนผิวขาวต้องใช้กำลังเข้ายึด การสู้รบดำเนินมาจนถึงปี ค.ศ. 1863 จึงมีการเจรจาสงบศึกขึ้น แต่การต่อสู้ก็ประปรายยืดเยื้อถึงปี ค.ศ. 1865

ผลจากสงครามที่ดินทำกิน คือ มีคนตายเล็กน้อย โดยเมารีนั้นแพ้สงครามเพราะไม่มีงบประมาณและกองกำลังสนับสนุน จากการสำรวจจะเห็นว่าช่วงปี ค.ศ. 1840-1890 ชาวเมารีสูญเสียที่ดินถึง 95% ของที่ดินทำกินทั้งหมด ที่ดินจากกว่า 66 ล้านเอเคอร์ ลดเหลือเพียง 3 ล้านเอเคอร์ และที่ดินส่วนใหญ่ที่ถูกยึดไปช่วงสงครามที่ดิน (Land Wars) นั้นเป็นที่ดินที่ดีอุดมสมบูรณ์ (Pernetta, 1991) การสูญเสียที่ดินดังกล่าวส่งผลให้เมารีเสื่อมลงในทุกด้าน จนกระทั่งมีความเชื่อว่าเมารีจะสูญพันธุ์และแทนที่ด้วยชนยุโรปทั้งหมด ดังจะเห็นจากจำนวนที่ลดลงอย่างมากของเมารี ในปี ค.ศ. 1840 มีเมารี จำนวน 100,000 คนและ ยุโรป 2,000 คน ต่อมาในปี ค.ศ. 1858 นั้น จำนวนของชนยุโรปที่อพยพเข้ามามีจำนวนมากกว่าเมารีแล้ว (World Directory of Minorities Oceania, 2008) ในปี ค.ศ. 1891 มีเมารีเพียงแค่ 41,993 และช่วงเริ่มต้นศตวรรษที่ 20 มีเมารีเพียง 36,000 คน ในขณะที่มียุโรป 600,000 คน ซึ่งอพยพมาจากยุโรปทางเรือทุกอาทิตย์อย่างต่อเนื่อง (Toon, 2003, p. 4)

ภายหลังสงครามที่ดิน รัฐคงเหลือที่ดินให้กับเมารีเพียงแค่ 3 ล้านเอเคอร์ รวมถึงที่ดินในเขตไวกาโตที่ซึ่งกษัตริย์เมารีได้ปกครองอยู่ด้วย และนอกเหนือจากที่ดินที่จัดสรรไว้ให้ นั้นรัฐจัดตั้งศาลดูแลเรื่องที่ดินชนพื้นเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1865 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อคือ (1) เพื่อตัดสินว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของเผ่าใด และ (2) เพื่อที่จะแบ่งที่ดินให้เป็นกรรมสิทธิแบบ

ปัจเจกบุคคล โดยแบ่งที่ดินออกเป็นสัดส่วน เช่นที่ดินผืนหนึ่งแบ่งเป็น 10 ส่วนและให้ครอบครัวเป็นเจ้าของ 10 คน การกระทำดังกล่าวขัดแย้งกับแนวคิดดั้งเดิมแบบเน้นชุมชนเป็นหลัก แนวคิดใหม่ของตะวันตกส่งผลกระทบต่อเมารีอย่างมาก คือ ส่วนหนึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน ขาดความเป็นชุมชนร่วมกัน และขาดความเชื่อมโยงกับรัฐบาลกลาง อีกทั้งขาดระบบชุมชนท้องถิ่นที่จะเข้าใจในความต้องการของเมารีที่แท้จริง ด้วยเหตุนี้ ฐานของสังคมเมารีได้ถูกทำลาย และก่อให้เกิดการกลืนเผ่าพันธุ์เมารีเข้าสู่ระบบของรัฐบาลกลางที่เมารีขาดอำนาจในการดูแลและตัดสินใจไปโดยปริยาย (Toon, 2003, p. 3)

ทัศนคติที่ไม่ดีของชนชาวยุโรปต่อชนพื้นเมืองและความพยายามที่จะกลืนเผ่าพันธุ์ยังคงมีอยู่ต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1858 รัฐมนตรีคนแรกของกระทรวงที่รับผิดชอบเรื่องชนพื้นเมือง คือ William Richmond มองว่าชนเผ่าเมารีเป็นพวกป่าเถื่อน และรัฐต้องปฏิรูปชนพื้นเมืองให้มาเป็นเหมือนชนยุโรปตั้งต้นเป็นศัตรูกับเมารีและวิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อดั้งเดิมของเมารีในเรื่องการเป็นเจ้าของที่ดินร่วมกัน (shared land ownership) โดยวิพากษ์ว่าเป็นความคิดที่ป่าเถื่อน ไม่พัฒนาและเป็นคอมมิวนิสต์ (The Encyclopedia of New Zealand, 1966b)

ภายใต้นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ ตัวอย่างของยุคมืดของวัฒนธรรมเมารี มีดังนี้ ในปี ค.ศ. 1907-8 มีการออกพระราชบัญญัติต่อต้านความเชื่อ วัฒนธรรมและจิตวิญญาณของเมารี จนกระทั่งในช่วงระหว่างทศวรรษที่ 1920-1940 ในโรงเรียนมีแต่การสอนวัฒนธรรมตะวันตก เป็นวัฒนธรรมเดียวที่เป็นที่ยอมรับและเห็นว่าถูกต้องและเชื่อว่าจะมาทดแทนวัฒนธรรมเมารีที่ต่ำต้อยกว่า รัฐบาลประกาศปิดโรงเรียนของชาวเมารี ไม่ให้สอนภาษาเมารี อันส่งผลให้เกิดการสูญเสียวัฒนธรรมดั้งเดิมของเมารี มีการห้ามไม่ให้มีการพูดและสื่อสารภาษาเมารีในโรงเรียน ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาเดียวที่ใช้ในโรงเรียนและนักเรียนชาวเมารีต่างก็ถูกสอนให้เคารพและปฏิบัติตามวัฒนธรรมยุโรปมากกว่าของตนเอง (World Directory of

Minorities Oceania, 2008) จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ชาวเมารีจะถูกนับเป็นพลเมืองชาวอังกฤษ ตามข้อ 3 ของสนธิสัญญาไวเทงกิ ในความเป็นจริงกลับถูกดูถูกจากชนผิวขาว นโยบายของรัฐ มุ่งกลืนเผ่าพันธุ์และให้ชาวเมารีกลายเป็น “ชนยุโรปผิวสีน้ำตาล” การเหยียดผิวชาวเมารีนี้ ดำรงอยู่จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สอง (Ballara, 1986)

จะเห็นได้ว่าผลจากสงครามที่ดินทำกินนั้น ทำให้เมารีอ่อนแอทั้งด้านกายภาพและด้าน วัฒนธรรม ชนเผ่าเมารีมีช่องทางในการต่อสู้ผ่านการรวมกลุ่มและยังไม่มีสิทธิและบทบาท ทางการเมืองอย่างเป็นทางการมากนัก ถึงแม้สถานการณ์การเมืองของนิวซีแลนด์ในช่วงนั้น เริ่มได้รับอิสระจากการปกครองของอังกฤษมากขึ้น เช่น ปี ค.ศ. 1852 อังกฤษให้นิวซีแลนด์มี การเลือกตั้งในรัฐสภาได้ โดยออกพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญ (New Zealand Constitution Act) ให้นิวซีแลนด์มีสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งและมีวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง โดยทั้งสองสภาประชุมหารือกันครั้งแรกเมื่อปีค.ศ. 1854 การให้อิสระในการปกครองตนเองมี มาเรื่อยๆจนกระทั่งนิวซีแลนด์มาได้รับเอกราชจริงๆเมื่อปี ค.ศ. 1947 (New Zealand's Electoral Agencies, 2010)

ในทางทฤษฎี ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่จะห้ามให้เมารีเข้าไปอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรผ่าน กระบวนการเลือกตั้ง หรือ ห้ามไม่ให้เมารีออกเสียงลงคะแนน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มีการตั้ง เงื่อนไขในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว โดยกำหนดไว้ในประเด็นเรื่องคุณสมบัติ ของทรัพย์สิน กล่าวคือผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต้องเป็นเจ้าของที่ดินและมีโฉนดนำไปแสดงใน วันเลือกตั้งด้วย ถึงแม้ว่าเมารีจะเป็นเจ้าของที่ดินจำนวนมากในนิวซีแลนด์ แต่ที่ดินเหล่านี้ไม่มี โฉนดเดี่ยวเป็นของตนเองภายใต้ชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในวันเลือกตั้งครั้งแรกในปีค.ศ. 1853 จึงมีเมารีแค่กลุ่มน้อยเท่านั้นประมาณ 100 คนจากชาวเมารีทั้งหมดประมาณ 5,849 คน ส่วน ใหญ่เป็นหัวหน้าเผ่าที่มีสิทธิลงคะแนนได้ (New Zealand's Electoral Agencies, 2010)

ซึ่งวิเคราะห์การกระทำข้างต้นว่าเป็นการครอบงำด้วยหลักการและรากฐานความคิดแบบตะวันตก ด้วยแนวคิดการครอบครองที่ดินแบบปัจเจกบุคคล

อีกครั้งในปี ค.ศ. 1859 ที่รัฐบาลอังกฤษบอกว่าเมารีไม่สามารถลงคะแนนเสียงได้ หากไม่มีสิทธิในที่อยู่อาศัยแบบเดี่ยวรายบุคคล สะท้อนทัศนคติของชาวอังกฤษที่ตั้งอยู่บนหลักการครอบครองแบบปัจเจก และเห็นว่าเมารียังไม่พัฒนาหรือมีอารยะ (civilized) มากพอที่จะมีสิทธิเลือกตั้งหรือพร้อมในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตนเอง ในความเป็นจริงชนเผ่าเมารีมีโอกาสเลือกตั้งอย่างกว้างขวางก็เมื่อปีค.ศ. 1867 กล่าวคือ 15 ปีให้หลังจากการประกาศให้มีการเลือกตั้งได้ครั้งแรกในนิวซีแลนด์ ในยุคนั้น ฐานความคิดของการเลือกตั้งในนิวซีแลนด์ก็ได้รับมรดกทางความคิดมากจากระบบของเจ้าอาณานิคมที่การมีสิทธิลงคะแนนเสียงนั้นไม่ใช่สิทธิส่วนบุคคลที่พึงจะมี หากแต่เป็นเรื่องของให้สิทธิพิเศษและความไว้วางใจ (Privilege and Trust) อีกทั้งเกรงว่าหากเมารีเลือกตั้งได้มากอาจจะล้มล้างพลังเสียงของชนยุโรปในบางเขตได้ กอปรกับว่าในช่วงทศวรรษที่ 1850-1860 นั้นเมารียังไม่สนใจในประชาธิปไตยทางอ้อมผ่านรัฐสภา เมารีสนใจการติดต่อโดยตรงกับผู้ว่าการอาณานิคมและประมุขของประเทศคือราชินีของอังกฤษ (New Zealand's Electoral Agencies, 2010)

ในช่วงแรกของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์นั้น ทัศนคติของชาวอังกฤษคือไม่ยอมรับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของเมารี และต้องการให้ชนพื้นเมืองปรับตัวให้เข้ากับแนวคิดแบบตะวันตก อังกฤษไม่ต้องการให้ชนพื้นเมืองมีบทบาทและสิทธิทั้งทางด้านที่ดิน วัฒนธรรมและการเมือง จึงทำทุกวิถีทางในการปิดโอกาสของชนเผ่าเมารี อย่างไรก็ตาม เมารีเองก็มีความพยายามในการต่อสู้ถึงแม้จะด้อยกว่าและพ่ายแพ้ในที่สุด

นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ยังคงดำเนินต่อมาเรื่อยๆ ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1930 รัฐบาลพรรคแรงงาน (New Zealand Labour Party) วางแผนยกมาตรฐานชีวิตของชนเผ่า

โดยต้องการให้เมารีได้รับประโยชน์จากสวัสดิการสังคมของรัฐในระดับที่เท่าเทียมกับชนผิวขาว ดังเช่น กรมกิจการเมารี (Department of Maori Affairs) ได้กล่าวไว้ในปี ค.ศ. 1949 ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้นนั้น คือ กลุ่มที่สามารถมีรูปแบบและวิถีชีวิตแบบยุโรปทั้งในแง่ของการเป็นเจ้าของที่ดินและรูปแบบการใช้ชีวิต (Hill, 2004) ดังนั้นจะเห็นว่า นโยบายหลักของรัฐคือการทำให้เมารีเป็นชนยุโรป (Europeanisation of the Maori) (World Directory of Minorities Oceania, 2008)

ด้วยจำนวนของเมารีที่เพิ่มขึ้นและอพยพเข้าสู่เมืองมากขึ้น ทำให้รัฐสานต่อและมองเห็นแนวทางการกลืนเผ่าพันธุ์ว่ามีความเป็นไปได้สูง รัฐบาลพรรคแรงงานในขณะนั้น ต้องการรวมเมารีให้ได้รับสวัสดิการของรัฐอย่างเต็มที่และส่งเสริมการอยู่อาศัยในเมือง เช่น กรมกิจการเมารี (Department of Maori Affairs) มีนโยบายหยุดสร้างบ้านในชนบทและเริ่มจัดหาบ้านราคาถูกในเมืองและประกันให้ชนพื้นเมืองสามารถเป็นเจ้าของหรือเช่าได้ อีกทั้งยังมีความพยายามที่จะส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาในเมืองให้กับเมารีด้วย (Butterworth and Young, 1990 in Toon, 2003)

ในยุคดังกล่าวรัฐบาลและกรมกิจการเมารีเข้ามามีบทบาทในการจัดการกิจการของเมารีอยู่มาก บทบาทขององค์การพื้นเมืองนั้นได้รับการยอมรับน้อย หลักการของชนเผ่าพื้นเมืองเชิงสังคมและการเมืองถูกละเลย องค์การพื้นเมืองเมารีนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมในโปรแกรมของรัฐอยู่มาก แต่ในขณะเดียวกันรัฐมีวาระซ่อนเร้นเบื้องหลังแต่ละโปรแกรมว่าสุดท้ายแล้วทำไปเพื่อสังคมนิวซีแลนด์ส่วนใหญ่ หากแต่ไม่ใช่สำหรับชนเผ่าเมารีแต่อย่างใด ดังนั้นนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์เป็นนโยบายของรัฐที่จะอพยพเมารีสู่เมืองเพื่อเป็นแรงงานราคาถูก เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาเมืองของนิวซีแลนด์ (Toon, 2003, p.7)

ในส่วนของเมารี ในขณะที่วัฒนธรรมเมืองเจริญ เมารีจำเป็นต้องปรับตัวและไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมดั้งเดิม เมารีที่อยู่ในเมืองส่วนใหญ่เริ่มเข้าใจประเด็นของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม แต่การผสมผสานหมายถึงการสูญเสียวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนด้วย หลายความเห็นมองว่าการอพยพมาอยู่ในเมืองนั้นอาจเกิดปัญหาสังคมในระยะยาว ยกตัวอย่างเช่น การเข้ามาในสังคมที่แตกต่างทำให้เมารีจำนวนมากไม่ชิน ติดเหล้า ก่ออาชญากรรม รัสึกสูญเสียและโดดเดี่ยว เป็นต้น

ตามความเป็นจริงแล้ว การแสดงความสามารถของเมารีเริ่มมองเห็นตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ยกตัวอย่างเช่น ความสามารถขององค์การชนพื้นเมืองที่ได้เสนอกองกำลังทหารเมารีที่เคยเข้าร่วมรบตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่สอง ด้วยหวังว่ารัฐบาลยุโรปจะเห็นความสามารถ ยอมรับในความเป็นผู้นำของชนเผ่าเมารี และความเป็นผู้นำภายหลังสงคราม สะท้อนการริเริ่มของการดำรงอยู่อย่างไม่พึ่งพิง เเท่าเทียม และต้องการที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง (Toon, 2003)

แต่ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง มีหลายสาเหตุที่เมารีไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลยุโรป และไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ทำร่วมกันไว้ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจของเมารีเองและวาระซ่อนเร้นของรัฐทำให้ความต้องการที่จะอ้างไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจยืนหยัดกับวิถีแบบดั้งเดิมของเมารีลดน้อยถอยลงไป (Toon, 2003)

สำหรับรัฐบาลนิวซีแลนด์ นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์เป็นวาระสำคัญ โดยรัฐตั้งความหวังว่าจะประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายดังกล่าว โดยจำนวนของข้าราชการและนักการเมืองส่วนใหญ่เชื่อว่าจำนวนประชากร ความเป็นเมือง และรูปแบบของฟาร์มและแนวโน้มอื่นๆของเมารีนั้นจะนำไปสู่การกลืนเผ่าพันธุ์ในที่สุด รัฐจัดตั้งองค์การสวัสดิการเมารี

(The Maori Welfare Organisation) ให้ช่วยทำให้การกลืนเผ่าพันธุ์ง่ายขึ้นโดยดำเนินการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมเมารีให้มีความเท่าเทียมและดีขึ้น (Hill, 2004)

ในยุคปลายของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์นี้ นอกจากจะเห็นว่ารัฐบาลหันมาให้ความสนใจกับชนเผ่าเมารีมากขึ้นและแปลความหมายของคำว่ากลืนเผ่าพันธุ์มาในแง่ของการเพิ่มมาตรฐานและคุณภาพชีวิตและเน้นเรื่องสวัสดิการสังคมมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลนิวซีแลนด์มีการปรับท่าทีและความสัมพันธ์กับชนเผ่าเมารี โดยให้โอกาสแก่เมารีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง กอปรกับนักการเมืองนิวซีแลนด์เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้เมารีมีสิทธิในการเลือกตั้งเพื่อลดความรุนแรงของสงครามที่ดินและประเด็นขัดแย้งระหว่างสองฝ่าย อีกทั้งเพื่อบรรเทาคำวิจารณ์จากทางเกาะอังกฤษ แต่การกระทำเบื้องต้นก็ไม่ได้สะท้อนวิถีในการให้อิสระกับเมารีในการพึ่งพาตนเองเลย (Encyclopedia Britannica Online, 2012)

ในปี ค.ศ. 1867 หลังจากการวิพากษ์และอภิปรายในรัฐสภา มีการตัดสินใจออกพระราชบัญญัติการแสดงตนของเมารี (Maori Representation Act) ทำให้เมารีมีสิทธิพิเศษในที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้สมัครชิงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเรื่องทรัพย์สินและโฉนดที่ดิน รัฐเปิดโอกาสให้เมารีมี 4 ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรณีพิเศษ และให้ชาวเมารี (ชายอายุ 21 ปีขึ้นไป) มีสิทธิเลือกตั้งและลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ในปีนั้นชาวเมารีได้เป็นตัวแทนในรัฐสภาครั้งแรก โดยมีที่นั่งเฉพาะจำนวน 4 ที่นั่งจาก 76 ที่นั่ง คิดเป็นร้อยละ 5 ซึ่งน้อยมาก เพราะจำนวนเมารีมีประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หากเทียบสัดส่วนประชากรเมารีดังกล่าว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีถึง 14-15 ที่นั่ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวสะท้อนความพิเศษของชนพื้นเมืองแต่ไม่สะท้อนความเท่าเทียมกันระหว่างชนผิวขาวชาวยุโรปที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานกับชนพื้นเมืองเมารี ซึ่งในเชิงวิพากษ์ขัดแย้งกับข้อ 3 ในสนธิสัญญาไวเทงกิ (Encyclopedia of New Zealand, 1966a)

สำหรับการให้สิทธิพิเศษแก่ชนพื้นเมืองในสภาผู้แทนราษฎรนั้นรัฐบาลนิวซีแลนด์ถือเป็นการทดลองช่วงแรกและตั้งใจยกเลิกหากประเด็นเรื่องที่ดินได้รับการแก้ไข จนชนเผ่าได้รับความเป็นธรรม แต่สุดท้าย เนื่องจากยังหาข้อยุติในเรื่องที่ดินทำกินไม่ได้ ในปี ค.ศ. 1876 ที่นั่งพิเศษในสภาผู้แทนฯนี้ถูกจัดตั้งให้เป็นการถาวร ในปี ค.ศ. 1868 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนแรกที่เป็นชาวเมารี หากแต่ตอนแรกก็ตั้งใจว่าระบบโควต้าซึ่งเป็นระบบที่เอกลักษณ์เฉพาะของระบอบรัฐสภานิวซีแลนด์ไม่มีในประเทศอื่นเช่นนี้จะหมดไปแต่สุดท้ายก็ยังมีอยู่ และเพิ่มเป็น 7 ที่นั่ง จนถึงปัจจุบัน (Encyclopedia of New Zealand, 1966a)

อย่างไรก็ตาม เรื่องของที่นั่งพิเศษเป็นข้อถกเถียงกันมาก ในส่วนของชนผิวขาวมีการคัดค้าน เพราะมองว่าเมารีเป็นพวก ไร้อารยธรรม ป่าเถื่อน ไม่สมควรอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนของเมารีมองว่าที่นั่งนี้ไม่ยุติธรรม โดยมองที่ประเด็นเรื่องจำนวนที่นั่ง ว่าถ้าดูจากจำนวนประชากร ควรได้โควตาถึง 15 ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่ 4 ที่นั่ง ในขณะที่บางกลุ่มก็บอกว่าระบบดังกล่าวทำให้เมารีถูกแยกจากภาพการเมืองในภาพรวมใหญ่ ไม่มีการปรึกษาโดยนักการเมืองจากระบบการเลือกตั้งปกติ แต่นักการเมืองที่เป็นเมารีส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะต้องการให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นชาวเมารีบ้าง ในขณะที่อีกกลุ่มเมารีก็บอกว่า ไม่ต้องมีที่นั่งพิเศษก็ได้ เพราะก็มีเมารีบางคนที่ถูกเลือกจากระบบปกติอยู่แล้ว (Encyclopedia of New Zealand, 1966a)

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เริ่มมีการก่อตั้งสมาคมของหนุ่มสาวที่มีการศึกษาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภาและเป็นตัวแทนฝ่ายการเมืองของชาวเมารี เป็นกลุ่มการเมืองที่คิดจะผสมผสานเข้าสู่กรอบเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมยุโรปเต็มตัว กลุ่มหนุ่มสาวนี้รวมกลุ่มกันจัดตั้งพรรคการเมือง ชื่อ พรรคคนหนุ่มเมารี (Young Maori Party) โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) พัฒนาวัฒนธรรมของเมารีและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเมารี เช่น ศิลปะ การแกะสลัก การพัฒนาที่ดินที่มีอยู่ของเมารี และ 2) ให้เมารีเรียนรู้ที่จะผสมผสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมของยุโรปเข้ากับ

ของตนเอง เช่น เรื่องยาตะวันตก การศึกษาแบบตะวันตก และ มีแนวทางให้เมารีรักษาความสะอาดและใช้เทคโนโลยียุโรปเพื่อพัฒนาที่ดินของเมารี เป็นต้น ซึ่งจำนวนของเมารีที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนใหญ่สนับสนุนการรณรงค์ การกระทำของพรรค Young Maori ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวคนรุ่นใหม่ในเมืองคือกลุ่มที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมเมารี และยังเป็นกลุ่มที่ต้องการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์เมารีภายใต้สิ่งแวดล้อมกระแสหลักของยุโรป อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่เรียกร้องให้เห็นคุณค่าของสนธิสัญญาไวเทงกิและเป็นตัวนำไปสู่การโต้แย้งล่าสุดเกี่ยวกับสถานะของชนเผ่าและอิทธิพลในสังคมเมารี ผู้นำเมารีพยายามที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งแก่นมของวัฒนธรรมเมารีและพยายามที่จะเน้นในเรื่องของการตัดสินใจด้วยตนเอง (Maori self-determination) โดยผู้นำเมารีได้เน้นย้ำกับนายกรัฐมนตรีในยุคนั้นว่าการรวมชนเผ่าเมารีเข้าเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนนิวซีแลนด์ไม่ได้หมายความว่าเป็นการเคลื่อนไหวให้ชนเผ่าเมารีกลายเป็นชนยุโรป (Hill, 2004) การที่เมารีเริ่มมีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นทางการคาดว่า จะนำไปสู่การมีนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของชนเผ่ามากขึ้น ด้วยแรงกดดันของรัฐในช่วงดังกล่าวทำให้บทบาทของเมารีในการต่อสู้ผลักดันความสำคัญลง

ในตอนแรก มีการคาดเดาว่าการก่อตัวของนักการเมืองกลุ่มนี้จะเป็นพลังเสียงกลุ่มทางเลือกที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนนโยบายเพื่อชนเผ่าอย่างแท้จริง หากแต่สุดท้ายกลุ่มนักการเมืองข้างต้นก็ผสมผสานเข้ากับพรรคการเมืองกระแสหลัก จึงไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายเพื่อชนพื้นเมืองในเชิงประจักษ์มากนัก

ในขณะที่นักการเมืองเมารีคนแรกได้รับการเลือกตั้งนั้นยังไม่มีพรรคการเมืองที่เป็นทางการของนิวซีแลนด์ จนกระทั่งพรรคเสรีนิยม (Liberal) ได้รับการก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.1891 ก็ได้รับเสียงสนับสนุนจากเมารีค่อนข้างมาก และนักการเมืองจากกลุ่มคนหนุ่มเมารีก็กลายเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคเสรีนิยม และดำรงอยู่ในตำแหน่งที่สูงๆของพรรค เช่น Ngata ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯ ในดวงใจเบอร์หนึ่งของชาว

เมารีเลย ในขณะที่พรรคปฏิรูปอนุรักษนิยม (Conservative Reform) ก็มีสมาชิกสภาผู้แทนฯ ชาวเมารีเช่นกัน ภายหลังจาก พรรคเสรีนิยม กับพรรคปฏิรูปอนุรักษนิยม รวมตัวกันเป็นพรรคแห่งชาติ (National Party) คู่แข่งของพรรคแรงงาน (Labour Party)

สำหรับเมารี เพิ่งจะมีการรวมตัวตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ. 2004 ชื่อพรรคเมารี (Maori Party) และเป็นครั้งแรกที่เมารีมีสถาบันที่อิสระ มีบทบาทสำคัญในการกดดันรัฐบาลให้หยุดการเหยียดสีผิวและยอมรับชนเผ่าเมารีโดยทั่วไปมากขึ้น (Mutu, 2007)

ในเชิงวิเคราะห์ ความแตกต่างระหว่างข้อเรียกร้องของกษัตริย์เมารีกับนักการเมืองในรัฐสภาที่เป็นรูปแบบยุโรปก็คือกษัตริย์เมารีเรียกร้องที่จะมีความเป็นอิสระแบบดั้งเดิม ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมารียอมรับรูปแบบยุโรปและขออำนาจอิสระในการดูแลกิจการในขอบเขตที่จำกัด ซึ่งในรูปแบบหลังนี้สะท้อนการปรับตัวหรืออีกนัยยะหนึ่งคือความสำเร็จของนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์ของรัฐนิวซีแลนด์ ดังนั้นวิเคราะห์ได้ว่าการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเมารี การมีที่นั่งพิเศษให้เมารีเป็นหนึ่งในนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์ ซึ่งยังเป็นการพยายามทำให้วิถีชีวิตของเมารีเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางของมาตรฐานตะวันตก (Toon, 2003, p.4)

ในส่วนของนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์นั้นถูกต่อต้านจากกลุ่มที่ยึดกรอบเรื่องพหุวัฒนธรรม (Cultural Pluralism) เพราะนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์นั้นเป็นตัวขัดขวางความสัมพันธ์ของเมารีและชนชาวยุโรปเพราะการกลืนเผ่าพันธ์นั้นปฏิเสธประเด็นเรื่องความชอบธรรมและวิถีชีวิตแบบพื้นเมือง (Thomas & Nikora, 1992).

โดยรวมจะเห็นได้ว่านโยบายการกลืนเผ่าพันธ์นั้นก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิด โดยมีทั้งผู้สนับสนุนและผู้คัดค้าน ในสายตาของผู้สนับสนุนนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์ เห็นว่าสนธิสัญญาไวเทงกิเป็นเอกสารที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตปัจจุบันในนิวซีแลนด์ เหตุเพราะ

ประชาชนนิวซีแลนด์ทั้งหมดรวมทั้งชนยุโรปผิวขาวและเมารีมีโอกาสเท่าเทียมกัน และการย้อนกลับไปหาเอกสารในอดีตดูมองว่าเป็นเครื่องกีดขวางต่อการพัฒนาต่อประชาชนทุกกลุ่ม โดยรวมดังที่มีการสำรวจว่าชนยุโรปเพียงแค่ร้อยละ 44 ที่เห็นว่าควรให้ความสำคัญต่อสนธิสัญญา ในขณะที่ชาวเมารีกว่าร้อยละ 78 ต้องการให้ความสำคัญต่อสนธิสัญญาไวเทงกิ (Thomas & Nikora, 1992) ซึ่งจำนวนของเมารีที่เห็นความสำคัญของสนธิสัญญาไวเทงกินี้ ก่อให้เกิดการเรียกร้องและทำให้รัฐต้องทบทวนนโยบายต่อเมารี นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์จึงถูกลดความสำคัญลงเพราะเมารีจำนวนมากต่างลุกขึ้นสู้และต้องการท้าทายอำนาจของชนยุโรปชาวนิวซีแลนด์ (Thomas & Nikora, 1992) ดังจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสาระสำคัญของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ของนิวซีแลนด์ได้แก่

- 1) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แนวคิดและทัศนคติของผู้มาเยือนและผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อน
- 2) บริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของนิวซีแลนด์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับประเด็นแรก เรื่อง (1) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แนวคิดและทัศนคติของผู้มาเยือนและผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ในยุคแรก ดังจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของชาวยุโรปนั้นมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของชนเผ่าเมารีอยู่มาก และด้วยความหยิ่งในชาติพันธุ์ของชาวอังกฤษเป็นทุนเดิม การจะยอมรับวัฒนธรรมของชนเผ่า่นั้นเป็นเรื่องยาก ถึงแม้ในความเป็นจริง ชนเผ่าเมารีมีการพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตไปมากแล้ว เช่น วัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง มีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ มีการพัฒนาความเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีการปรับตัวรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ดี

ถึงแม้จะมีการลงนามในสนธิสัญญาไวเทงกิไว้แต่ต้น การยอมรับวัฒนธรรมของชนเผ่าเมารีเป็นเรื่องยาก แนวคิดของผู้นำและผู้ปกครองในยุคแรกต้องการเปลี่ยนเมารีให้มาเป็นเช่น

คนยุโรป และตีความว่าการปรับตัวเก่งของชนเผ่าเมารีจะทำให้นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ความขัดแย้งเรื่องที่ดินทำกินจนเกิดเป็นสงครามที่ดินนั้นก็ นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แนวคิดและทัศนคติของผู้มาเยือนและผู้ที่อยู่อาศัยมาก่อนในยุคแรกๆของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์

อย่างไรก็ตาม อีกปัจจัยหนึ่งเข้ามามีบทบาทมาก ตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1930 เป็นต้นมา คือ (2) **บริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของนิวซีแลนด์ที่เปลี่ยนแปลง** ไป อันได้แก่ จำนวนเมารีที่เพิ่มสูงขึ้นและการอพยพเข้าสู่เมืองมากขึ้น ทำให้รัฐมีการปรับเปลี่ยนสาระสำคัญของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์

ดังจะเห็นว่าประชาชนชาวพื้นเมืองเมารีเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปีค.ศ. 1928 มีอัตราการเกิดมากกว่าคนยุโรป จำนวนของเมารีที่มากขึ้นทำให้ส่วนหนึ่งต้องเดินทาง ออกจากบ้านเกิดเข้าสู่เมือง ว่ากันว่าภายในระยะเวลา 50 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1936-1986 จำนวน ประชากรเมารีเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 83 ในเขตชนบทมาเป็นร้อยละ 83 ในเขตเมือง นับเป็นอัตราการย้ายถิ่นฐานที่เร็วที่สุดในโลก (Statistics New Zealand, 2012)

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูสังคมและ เศรษฐกิจ เมารีจำนวนมากอพยพเพื่อเข้ามาหางานในเมืองใหญ่ เมารีส่วนใหญ่ที่เข้ามาเป็น อาสาสมัครร่วมรบในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองเลือกที่จะไม่กลับบ้านเมื่อสงครามจบ เหตุ เพราะชนบทไม่พัฒนา ลำบากและไม่มีเศรษฐกิจพื้นฐานเพียงพอที่จะรองรับเมารีจำนวนมาก สภาพดังกล่าวไม่เชิญชวนให้เมารีกลับไป กอปรกับในเมืองมีความต้องการแรงงานราคาถูก สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ที่กำลังขยายและพัฒนาเศรษฐกิจที่หลากหลายและรองรับสังคมที่ พัฒนาดึงดูดผู้คนเข้ามาในช่วงสงคราม ด้วยปัจจัยผลักและดึง (push and pull factors) ทำให้การกลับไปสู่ชนบทของเมารีน้อยลง (Hill, 2004)

อนึ่ง ความล้มเหลวของเศรษฐกิจของเมารีในชนบท ทำให้เกิดการอพยพเข้าสู่เมืองเป็นจำนวนมาก เช่น สถิติของชนเผ่าเมารีที่อาศัยในเมืองเมื่อปี ค.ศ. 1936 จากร้อยละ 9 เพิ่มเป็นร้อยละ 15 ในปี ค.ศ. 1945 (Toon, 2003) และตั้งแต่นั้นมาจำนวนของเมารีที่อาศัยในเมืองก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 16 ต่อปี (Metge, 1964 in Toon, 2003) ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลพรรคแรงงานในขณะนั้นจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะรวมชนเผ่าเมารีเข้ารับสวัสดิการของรัฐด้วย นโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์จึงถูกกำหนดเพื่อตอบรับกับสถานการณ์ของชนพื้นเมืองภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่ต้องยกระดับขึ้น (Hill, 2004)

ในช่วงทศวรรษที่ 1950 จำนวนของเมารีในเมืองที่เข้ามาหางานทำนั้นเพิ่มเป็น 2 เท่า จากสถิติจะเห็นว่าในปี ค.ศ. 1945 กว่าร้อยละ 80 ของเมารีอยู่ในชนบท แต่เมื่อปี ค.ศ. 1950 มีเหลือเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่อยู่ในชนบท ชาวพื้นเมืองที่เข้ามาอยู่ในเมืองนั้นมีความพยายามจะนำรูปแบบและสถาบันของชนพื้นเมืองเข้ามาด้วย เช่น มีการตั้งศาลาประชาคม (Urban Marae) เพื่อพบปะและประกอบพิธีกรรมพื้นเมือง อย่างไรก็ตามวิถีวัฒนธรรมพื้นเมืองส่วนใหญ่ถูกกลืนหายไปกับวัฒนธรรมกระแสหลักเพราะเมารีที่อยู่ในเมือง (Urban Maori) จำนวนมากได้รับการศึกษาจากสถาบันตะวันตก และมีความพยายามที่จะปรับตัวและกลืนวัฒนธรรมเข้ากับมาตรฐานตะวันตก

ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1970 ประมาณร้อยละ 75 ของประชากรเมารีอาศัยอยู่ในเมือง ในปัจจุบันประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของประชากรอาศัยอยู่ในเมือง (Statistics New Zealand, 2012) สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของเมารีเป็นเมารีในเมือง ด้วยเมารีที่อยู่ในเมืองนั้นเป็นหนุ่มสาวที่ได้รับการศึกษาและปรับตัวได้กับวัฒนธรรมตะวันตกในระดับหนึ่ง ทำให้ไม่มีข้อเรียกร้องมากมาย อันส่งผลเอื้อต่อการดำเนินนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ในช่วงหนึ่ง

ด้วยเหตุของความได้เปรียบในการใช้ชีวิตในเมืองของเมารีที่รัฐจัดทำให้ ด้วยปัจจัยเอื้อทางเศรษฐกิจรวมถึงความต้องการที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ทำให้ชุมชนเมารีเริ่มเจ็บเสียงลงในยุคภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อีกทั้งเมารีขาดแรงจูงใจที่จะประท้วงเพราะต้องปรับตัวเข้ากับสังคมการเงิน เศรษฐกิจของสังคมยุโรป เมารีเข้าสู่การจ้างงาน และการมีเงินเดือน

ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจของเมารีและวาระซ่อนเร้นของรัฐทำให้ความต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจยืนหยัดแบบวิถีแบบดั้งเดิมของตนลดน้อยถอยลงไป เพิ่งมาภายหลังที่เมารีเริ่มเห็นว่าตนจะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการเข้ามารับวิถีตะวันตกทำให้ตนต้องละทิ้งชีวิตแบบดั้งเดิม นโยบายรัฐสะท้อนการกลืนเผ่าพันธุ์อย่างต่อเนื่องจึงเริ่มที่จะเรียกร้องซึ่งสิทธิของตนเองอีกครั้ง

2) นโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเอง (Self-Determination Policy)

ในเบื้องต้นก่อนจะศึกษา นโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเองนั้น ต้องทำความเข้าใจก่อนว่าการล่าอาณานิคมของประเทศแม่ที่เกิดขึ้นทั่วโลกนั้นส่งผลกระทบต่อด้านลบกับชนพื้นเมืองส่วนใหญ่ คือ การสูญเสียผืนแผ่นดิน วัฒนธรรมและสิทธิมนุษยชน การสูญเสียสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง รวมถึงสูญเสียความสามารถที่จะรับผิดชอบและจัดการกิจการของตนเองได้ ความรู้สึกเรื่องความด้อยค่าของชนพื้นเมืองส่งผลเชื่อมต่อบริบทสังคมและเศรษฐกิจของชนพื้นเมืองด้วย (Foley and Frederick, 2006)

ดังนั้นสำหรับเมารีสิ่งที่สำคัญและเป็นความหวังทางการเมืองมาโดยตลอดก็คือประเด็นของการมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง ดังจะเห็นได้จากความพยายามในปี ค.ศ. 1835 ที่มีการประกาศอิสรภาพ (Declaration of Independence) โดยชนเผ่าพื้นเมืองที่รวมตัวกันและลงนามโดยหัวหน้าเผ่า 34 คน อันเป็นพื้นฐานสำคัญสู่การมีสนธิสัญญาไวเทงกิ

ในปีค.ศ. 1840 เป็นต้น และความต้องการของเมารีเริ่มก่อตัวอย่างเห็นได้ชัดอีกครั้งในช่วงทศวรรษที่ 1970 เมื่อรัฐได้ละเมิดสิทธิของเมารีและเมารีรู้สึกถึงผลแง่ลบของนโยบายการกลืนเผ่าพันธ์

ในช่วงทศวรรษที่ 1980 ถึง 1990 เป็นต้นมา นโยบายสาธารณะของนิวซีแลนด์สนับสนุนประเด็นเรื่องการกำหนดเจตจำนงของตนเอง นโยบายการกลืนเผ่าพันธ์ถูกเว้นวรรคไว้ และการเมืองนิวซีแลนด์หันมาให้ความสนใจกับเสียงเรียกร้องของเมารี และมีความพยายามที่จะพัฒนาสู่การกำหนดเจตจำนงตนเองของเมารีและแก้ไขสิ่งที่รัฐเคยละเมิดต่อเมารีในแง่สนธิสัญญาไวเทงกิ เป็นต้น

สาระสำคัญของนโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเอง

ถึงแม้ว่าภายใต้สนธิสัญญาข้อที่ 3 ในสนธิสัญญาไวเทงกิที่รัฐบาลอังกฤษระบุถึงสิทธิและสิทธิพิเศษของชาวเมารี โดยให้เมารีมีสิทธิและสิทธิพิเศษเปรียบเสมือนคนในบังคับอังกฤษ กล่าวคือ ชาวเมารีมีสิทธิเท่าเทียมกับชาวอังกฤษ ทุกประการ กล่าวคือจะสามารถปกป้องรักษาการกำหนดเจตจำนงตนเอง รวมถึงการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมต่างๆของเมารี หากแต่ในความเป็นจริงแล้วประเด็นดังกล่าวในสนธิสัญญาถูกละเลยเพิกเฉย รัฐบาลอังกฤษให้สิทธิและอิสระแก่เมารีในบางประเด็นและอย่างจำกัดเท่านั้น ไม่ได้เปิดโอกาสให้เมารีสามารถกำหนดเจตจำนงของตนเองได้อย่างแท้จริง

เพิ่งมาในช่วงทศวรรษที่ 1970 ที่มีการนำเสนอนโยบายเรื่องการกำหนดเจตจำนงตนเองและความพยายามจากทุกภาคส่วนที่จะดำเนินการเอื้อประโยชน์ให้กับเมารี มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าความสัมพันธ์ระหว่างชนยุโรปและชาวเมารีที่เหมือนกับกลุ่มที่เหนือกว่ากับกลุ่มที่ด้อยกว่า ควรเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบของการยอมรับซึ่งกันและกันและให้ชนเมารีมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง (Right to self-determination) ส่วนหนึ่งคือ

การให้สังคมนิวซีแลนด์เปลี่ยนแปลงจากนโยบายการมีวัฒนธรรมเดียว คือ การสนับสนุนเฉพาะวัฒนธรรมของชาติตะวันตก ให้เป็นสังคมแห่งสองวัฒนธรรม (biculturalism) ซึ่งจะรวมถึงประเด็นของการกำหนดตนเอง (self-determination) และการให้โอกาสและอำนาจ (empowerment) แก่ชนพื้นเมืองเมารี ด้วย

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา ประเด็นเรื่องการกำหนดเจตจำนงตนเองในการเมืองเมารีนั้นเป็นสิ่งสำคัญเปรียบเสมือนแนวความคิด จุดยืนทางปรัชญา เป็นคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม เป็นความเคลื่อนไหวทางสังคม และเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ชนเผ่าเมารีต้องการยึดถือและมีไว้ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะตัดสินใจอนาคต เลือกที่จะมีวิถีชีวิตและดำเนินการตามกฎหมายของตน (O'Sullivan, 2008, p. 977)

สำหรับเมารีสิ่งที่สำคัญคือ สิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเองและความสามารถที่จะรับผิดชอบตนเอง และสามารถตัดสินใจให้ชุมชนของตนได้ ด้วยตัวชีวิตของตนเองและตั้งเป้าหมายตามที่ตนต้องการได้ โดยไม่ต้องให้คนภายนอกเป็นผู้ตัดสินใจ ยกตัวอย่างเช่น นักการเมืองชาวเมารีได้กล่าวไว้ในปีค.ศ. 2006 ว่า องค์กรเช่นสวัสดิการจากรัฐนั้นไม่ได้ช่วยเมารีมากนักแต่กลับทำให้เมารีขาดการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นมีความจำเป็นที่เมารีจะต้องเป็นคนที่ปลดปล่อยตนเองและแก้ปัญหาของตนเอง (O'Sullivan, 2008, p. 977)

สำหรับชนพื้นเมือง สิ่งที่สำคัญของชนพื้นเมืองคือธรรมชาติของการรวมกลุ่ม (collective nature) สิทธิแบบกลุ่ม (group rights) ซึ่งเป็นเงื่อนไขก่อนจะมีเรื่องของความเป็นอิสระแบบบุคคล (Individual freedom) เฉกเช่นแนวคิดแบบตะวันตก ในมุมมองของเมารี การร้องขอนโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเองนั้นจะนำมาซึ่งสิทธิในการรวมกลุ่มและการยอมรับ การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ของกลุ่ม การได้ตัดสินใจในวิถีของวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของตนเอง เมารีไม่ต้องการเห็นตนเองเสียเปรียบ แต่ต้องการความเท่าเทียม มี

สิทธิ ความเป็นเจ้าของ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเมารีให้เป็นเมารี (O'Sullivan, 2005)

อย่างไรก็ตาม นโยบายการกำหนดเจตจำนงของตนเอง ในปัจจุบันยังคงถูกกำหนดและครอบงำโดยรัฐและผู้กำหนดนโยบายซึ่งเป็นชาวยุโรป การกำหนดเจตจำนงของตนเองจึงถูกแปลความไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับความต้องการของเมารี ดังที่นักวิชาการได้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายการกำหนดเจตจำนงของตนเองเป็นนโยบายที่มีขึ้นเพื่อตอบรับการต่อสู้ของอำนาจ (contestations of power) ระหว่างรัฐนิวซีแลนด์ที่รับช่วงมาจากประเทศแม่ในสมัยอาณานิคมกับชนพื้นเมืองที่อยู่ดั้งเดิม ซึ่งนโยบายดังกล่าวสร้างขึ้นเพื่อเป็นกรอบทางการเมืองที่ให้ชนพื้นเมืองสามารถมีสิทธิในการปกครองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ (O'Sullivan, 2005)

ในมุมมองของภาครัฐ ภายใต้ความเชื่อในเรื่องเสรีประชาธิปไตยแบบตะวันตก รัฐบาลนิวซีแลนด์ตีความเรื่องการกำหนดเจตจำนงตนเองว่าเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ความเป็นหนึ่งเดียว (unilateral) และอำนาจที่ไม่แบ่งแยกในรัฐ (undivided authority) ไม่ใส่ใจในรากฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิมของเมารีในเรื่องกลุ่ม อัตลักษณ์ดั้งเดิม กลับมองว่าการกำหนดเจตจำนงตนเองเกี่ยวข้องกับเรื่องความต้องการ แต่ไม่ใช่เรื่องสิทธิ เสรีภาพในการดำรงชีวิตในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมบนรากฐานของวัฒนธรรมพื้นเมือง ซึ่งเป็นการมองที่แคบและจำกัดขัดแย้งกับความหมายที่ชนพื้นเมืองต้องการและขัดแย้งกับสนธิสัญญาไวเทงกิแต่ดั้งเดิม (Byrnes, 1998)

ดังนั้น โอกาสในการกำหนดเจตจำนงของตนเองนั้นถูกจำกัดโดยสถานะของชนกลุ่มน้อยในประชาธิปไตยพหุนิยม การกำหนดเจตจำนงตนเองของเมารีภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวก็จำเป็นต้องอยู่ในวิสัยที่ทำได้ มีความหวังใหม่ของเมารีในเมืองด้วยและในชนบทด้วยคือรองรับทั้งสองกลุ่ม นักวิชาการได้นำเสนอ ว่านโยบายการกำหนดเจตจำนงของตนเองต้องประกอบด้วย 3 มิติสำคัญคือ (1) ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ดีในสังคม อัตลักษณ์ทาง

วัฒนธรรม (2) การมีกำลังและอำนาจในการจัดการตนเองให้ดีขึ้นและความสามารถในการตัดสินใจเหนือทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงผืนแผ่นดินเมารี การส่งเสริมสุขภาพที่ดี การศึกษาที่ดีและการใช้ภาษาเมารี (3) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม กล่าวคือ การกำหนดเจตจำนงตนเองของเมารีไม่ใช่การมีชีวิตอยู่กับอดีต หากแต่จะต้องรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ด้วย (O'Sullivan, 2008, pp. 977-8)

ต่อไปนี้เป็น ตัวอย่างของกิจกรรมและโครงการที่เกิดขึ้น ภายใต้นโยบายการกำหนดเจตจำนงของตนเอง รวมถึงประเด็นเรื่องสิทธิทางวัฒนธรรมและการเมืองของชนพื้นเมืองที่มีสถานะดีขึ้นเนื่องจากการฟื้นฟูและให้ความสำคัญมากขึ้น

1) การฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม

ผลจากสงครามที่ดินทำกินที่เมารีแพ้สงครามนั้น รัฐได้ดำเนินการปิดโรงเรียนของชาวเมารี ห้ามไม่ให้มีการสอนภาษาเมารี เช่น ในปีค.ศ. 1907-1908 มีการออกกฎหมายต่อต้านความเชื่อ วัฒนธรรมและจิตวิญญาณของเมารี ในโรงเรียนเน้นเฉพาะการสอนวัฒนธรรมตะวันตก โดยเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมเดียวที่เป็นที่ยอมรับและถูกต้อง จนถึงในช่วงทศวรรษที่ 1920-1940 ที่มีการห้ามพูดและห้ามสื่อสารภาษาเมารีในสังคมนิวซีแลนด์ จนเกือบสูญไปในที่สุด

ด้วยกระแสการเรียกร้องวัฒนธรรมของกลุ่มนักต่อต้านและกลุ่มเคลื่อนไหว ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา ภาษาเมารีกลับมามีบทบาทสำคัญ จะเห็นได้ว่า ในปี ค.ศ. 1987 ภาษาเมารีได้ยอมรับว่าเป็นภาษาทางการของนิวซีแลนด์ควบคู่กับภาษาอังกฤษ ต่อมา มีการก่อตั้งโรงเรียนทั้งระดับประถมและมัธยมที่สอนภาษาเมารี ควบคู่กับวัฒนธรรมเมารีทั้งหมด ในช่วงทศวรรษที่ 1980 มากกว่าร้อยละ 20 ของชาวเมารีพูดเมารีได้ดี จนต้องมีการฟื้นฟูให้เป็นภาษาประจำชาติ (Mutu, 2007; Ballara, 1986)

ตั้งแต่ปีค.ศ. 1987 นิวซีแลนด์เป็นประเทศที่มีภาษาราชการสองภาษาคืออังกฤษและภาษาเมารี กล่าวคือกิจการของรัฐและธุรกิจสำคัญสามารถดำเนินการเป็นภาษาเมารี ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อ ได้ต่อกับหน่วยราชการ การศาล การพูดในรัฐสภา การตอบข้อสอบและอื่นๆ ในด้านการศึกษามีโรงเรียนทั้งในระดับก่อนเข้าเรียน ประถมและมัธยม และมีมหาวิทยาลัยถึง 3 แห่งด้วยกันในนิวซีแลนด์ที่สอนเป็นภาษาเมารี การปฏิบัติเช่นนี้สะท้อนความสำเร็จของการกำหนดเจตจำนงของตนเองและของการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ของเมารีด้วย

จนกระทั่งการสำรวจในปีค.ศ. 2006 ภาษาเมารีเป็นภาษาที่พูดกันมากเป็นอันดับสองในนิวซีแลนด์ โดยจะเห็นว่า ประมาณ 4% ของชาวนิวซีแลนด์ พูดได้ ระดับสนทนาได้ ในสถานที่ราชการ ใช้ทั้งสองภาษาคืออังกฤษและเมารี มีป้ายชื่อ 2 ภาษา ได้รับการยอมรับเป็นภาษาราชการ กฎหมายเทียบเท่าภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูของเมารี ได้แก่ การจัดการเผ่า การดูแลทรัพย์สินโดยตนเอง การปลดปล่อยทรัพย์สินของชนเผ่า ระบบการศึกษา ภาษาเมารี และเมารีเริ่มมีอุตสาหกรรมของตนเอง เช่น อุตสาหกรรมตกปลา และทำฟาร์ม รวมถึงการเน้นให้ความสำคัญกับศิลปะเมารี เมารียังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองไว้ได้ มีการจัดตั้งและเสริมสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างชนเผ่าและสภาชนเผ่าอย่างต่อเนื่อง

ปีค.ศ. 2004 มีโทรทัศน์ช่องที่สนับสนุนโดยรัฐบาล ให้เป็นช่องของเมารี ใช้ภาษาเมารี ทั้งหมดปัจจุบันมีกิจการที่ดำเนินการโดยเมารี เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และธุรกิจการท่องเที่ยว

2) บทบาททางการเมือง

ในทางการเมือง ชนเผ่าเมารีเริ่มมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น หลังจากมีการต่อสู้เรียกร้องที่ยาวนาน ปัจจุบันจะเห็นบทบาททางการเมืองเมารีว่ามีความกระตือรือร้น

สูงมาก และเข้ามามีบทบาท ส่วนร่วม พยายามเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพของชนพื้นเมืองในการเมืองนิวซีแลนด์อยู่มาก ในขณะเดียวกัน รัฐบาลนิวซีแลนด์ก็เปิดโอกาส เปิดพื้นที่ให้เมารีด้วย (The Official Website of New Zealand Government, 2010c)

ดังจะเห็นได้ว่า ณ ปัจจุบันมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมารี ทั้งหมด 19 คน โดย 10 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต (7 จากที่นั่งพิเศษ และ 3 จากที่นั่งทั่วไป) ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีก 9 คนมาจากแบบสัดส่วน รวมเป็น 16% ของสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ถึงแม้จะมีความพยายามที่บอกว่า โควตาที่นั่งพิเศษต้องยุบไป โดยเฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้งในรูปแบบสัดส่วนผสมที่เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งเมารีมากขึ้นแล้ว เช่นเดียวกับ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือนาย John Key ก็เคยแสดงความเห็นด้วยว่าต้องยุบโควตาพิเศษนี้ไปสำหรับการเลือกตั้งในอนาคต

ในปัจจุบันเมารีมีพรรคการเมืองของตนเองแล้ว มาจากที่นักการเมืองจากพรรคแรงงานแยกตัวออกมาตั้งพรรคใหม่ชื่อพรรคเมารี เมื่อปีค.ศ. 2004 สำหรับการเลือกตั้งเมื่อปีค.ศ. 2005 ชนะได้ถึง 4 ใน 7 เสียงของโควตาพิเศษ และที่เหลือก็เป็นของพรรคแรงงาน ส่วนล่าสุดเมื่อ 2008 ชนะถึง 5 ใน 7 เสียง ในกรณีนี้ที่มีพรรคเป็นของตนเองนั้น เสียงของเมารีจะดังมากกว่า ไปแทรกตัวอยู่ในพรรคใหญ่ที่นำโดยคนผิวขาว (The Official Website of New Zealand Government, 2010c)

อย่างไรก็ดี สำหรับประเด็นเรื่องรัฐสภาและประชาธิปไตย ต้องเข้าใจว่าหลักการประชาธิปไตยของนิวซีแลนด์นั้นวางอยู่บนรากฐานของชนชาวยุโรป (*Pakeha*) คือหลักการเสียงส่วนใหญ่และหลักการปัจเจกบุคคลเป็นดังพื้นฐานของสังคม เพราะฉะนั้นนิวซีแลนด์ก็ได้รับมรดกทางความคิดมาจากอังกฤษและเป็นประเทศที่เน้นวัฒนธรรมเดียว แนวความคิดดังกล่าวแตกต่างจากระบบเมารีดั้งเดิมที่วางอยู่บนระบบความปรองดอง (*consensus polity*) ซึ่ง

หมายความว่า จะมีการตัดสินใจร่วมกันและจะแสดงบทบาททางการเมืองเป็นกลุ่ม เป็นครอบครัว เครือญาติและชนเผ่า ในช่วงแรกแนวคิดแบบเมารี เช่น การเป็นเจ้าของที่ดินแบบกลุ่ม (collective landownership) นั้นค่อนข้างเป็นอุปสรรคต่อเมารีในการมีส่วนร่วมในการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งในปี ค.ศ.1867 เป็นต้น ในปัจจุบัน บทบาทของเมารีทางการเมือง คือ ความพยายามในการปรับตัวให้เข้ามาสู่รูปแบบและแนวความคิดกระแสหลัก

ถึงแม้ในปัจจุบันเมารีจะได้รับสิทธิพิเศษในการมีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่จำนวนที่นั่งดังกล่าวก็ไม่สะท้อนความยุติธรรมโดยแท้จริงเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของประชากรเมารีทั้งหมดที่มีจำนวนมาก และที่นั่งในสภาผู้แทนควรจะมีมากกว่าในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามความยุติธรรมและเท่าเทียมนั้นถูกมองแบ่งเป็นสองแง่มุม นักการเมืองพรรคแรงงานซึ่งสนับสนุนประเด็นเรื่องสิทธิของเมารีเห็นว่าควรเพิ่มที่นั่งพิเศษให้กับเมารีให้เท่าเทียมและมีสัดส่วนที่มากขึ้นกว่าในปัจจุบัน ในขณะที่นักการเมืองพรรคแห่งชาตินิวซีแลนด์เห็นว่าควรยกเลิกระบบที่นั่งพิเศษของเมารีและให้ทุกพรรคการเมืองมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแข่งขัน โดยไม่คิดว่าหากแข่งขันเต็มระบบเช่นนั้นอาจนำไปสู่การไร้โอกาสในการเข้าร่วมสภาผู้แทนฯ หากเสียงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวยุโรปไม่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนฯชาวเมารีเลย (Pernetta, 1991) ซึ่งประเด็นเรื่องที่นั่งพิเศษของเมารีก็ยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน

3) การก่อตั้งศาลไวเทงกิ (Waitangi Tribunal)

นอกเหนือจากเรื่องสิทธิทางวัฒนธรรมและการเมือง ประเด็นสำคัญที่สะท้อนเรื่องนโยบายการกำหนดเขตจำนองตนเองคือการตั้งศาลไวเทงกิมาดูแลเฉพาะเรื่องของชนพื้นเมือง ถึงแม้สนธิสัญญาไวเทงกิได้ระบุถึงความเป็นเอกสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของผืนแผ่นดิน ผืนป่า การประมงและทรัพย์สินสมบัติอื่นๆของชนเผ่าเมารี ในความเป็นจริงชนเผ่าเมารียังถูกละเมิด ดังจะ

เห็นว่าตั้งแต่มีการลงนามในปีค.ศ. 1840 เมารีเข้าสู่ยุคเสื่อม ต้องเผชิญกับการถูกแย่งที่ดินทำกิน การใช้อาวุธคุกคาม สูญเสียวัฒนธรรมและละเมิดสิทธิชุมชนและสิทธิบุคคล

เพื่อแก้ไขปัญหาล่าช้า ในปี ค.ศ. 1975 รัฐจึงตั้งศาลไวกิงมาดูแลเฉพาะประเด็นขัดแย้งระหว่างเมารีกับชาวยุโรปผู้เช่าล่าอาณานิคม ศาลดังกล่าวถูกตั้งขึ้นเพื่อสอบสวนข้อกล่าวหาของเมารีที่มองว่าตนเองถูกเหยียดผิวและถูกละเมิดสิทธิที่ควรจะได้รับภายใต้สนธิสัญญาไวกิง ในช่วงแรก บทบาทและหน้าที่ของศาลไวกิงก็เปรียบเหมือนคณะกรรมการผู้แทนที่มีหน้าที่เพียงให้คำแนะนำแก่รัฐบาลต่อข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้สนธิสัญญาไวกิงในการกำหนดและตัดสินว่าประเด็นต่าง ๆ นั้นสอดคล้องหรือขัดแย้งกับหลักการของสนธิสัญญาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เปรียบเสมือนเสือไร้เขี้ยวหนามหรือไม่มีบทบาทมากนัก ช่วงปีแรกๆจนกระทั่งถึงปีค.ศ. 1983 การตั้งศาลไวกิงก็ยังไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับชนเผ่าเมารีได้ มีเพียงประเด็นไม่มากนักและไม่ได้มีข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์แต่อย่างใด ตัวอย่างของข้อกล่าวหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ การสูญเสียพื้นที่ดินทำกิน ประมง และมรดกทางธรรมชาติที่เมารีถูกเอาไป เมื่อไม่สามารถนำกลับคืนมาได้ ศาลก็จะแนะนำทางออก เช่น การยอมรับอย่างเป็นทางการต่อข้อกล่าวหา การขอโทษอย่างเป็นทางการ และการให้คำปรึกษา/ การจัดการร่วมกันต่อมรดกทางธรรมชาติ (The Encyclopedia of New Zealand, 1966c)

แต่ต่อมาศาลไวกิงมีสถานะและบทบาทที่ดีขึ้น ถึงแม้จะยังคงบทบาทการให้คำแนะนำกับรัฐบาล ไม่ได้มีอำนาจตัดสิน เริ่มมีรายงานและคำถามต่อคดีความต่างๆเข้ามาที่ศาลเป็นจำนวนมาก และศาลได้พยายามสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงจากประวัติศาสตร์ นิวซีแลนด์และมีคำแนะนำที่ดี รวมทั้งให้ความสำคัญกับสนธิสัญญาไวกิง สะท้อนว่าสนธิสัญญามีความหมายต่อนิวซีแลนด์อย่างไรในปัจจุบัน บทบาทของศาลเริ่มเป็นที่เข้าใจต่อสาธารณะและได้รับแรงสนับสนุนทางการเมืองที่ดี ดังเช่น ในปีค.ศ. 1989 สนธิสัญญาได้รับ

การยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายเมื่อนายกรัฐมนตรีกล่าวถึงสนธิสัญญาว่ามีศักยภาพในการเป็นสัญลักษณ์การรวมกันเป็นชาตินิวซีแลนด์ และรัฐบาลได้กล่าวว่าชนเผ่าจะได้รับอำนาจเหนือชนเผ่าของตนรวมถึงวัฒนธรรมและภาษาและจะปกป้องทั้งวัฒนธรรมและภาษาอย่างเข้มแข็ง เป้าหมายดังกล่าวทำให้ศาลไวกิงกิมีบทบาทมากขึ้นในการตัดสินข้อพิพาทต่างๆ (Pernetta, 1991)

ยกตัวอย่างเช่นในปีค.ศ. 1984 มีกรณีฟ้องร้องเรื่อง Waitara โดยมีประเด็นเรื่องของพื้นที่ตกปลาของเมารีที่ Taranaki ถูกทำให้เสีย เกิดมลพิษโดยขยะอุตสาหกรรมและชนเผ่า เห็นว่าเป็นการละเมิดสนธิสัญญา ศาลไวกิงกิแสดงท่าทีเห็นด้วยกับชนเผ่าและแสดงความเห็นต่อต้านผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมและให้คำแนะนำกับรัฐบาลว่าควรจะป้องกันสิทธิของเมารี ในตอนแรกรัฐบาลไม่เห็นด้วยและละทิ้งคำแนะนำดังกล่าว แต่ต่อมาเกิดกระแสต่อต้านจากสาธารณะ รัฐบาลจึงต้องยอมและนำเสนอกฎหมายที่สอดคล้องเพื่อปกป้องสิทธิของเมารี

อีกกรณีหนึ่งเกิดขึ้นในปีค.ศ. 1985 ศาลไวกิงกิได้รับอนุญาตให้สอบสวนข้อกล่าวหา ย้อนหลังไปจนถึงปี ค.ศ. 1840 ซึ่งทำให้เมารีดีใจมากเนื่องจากหวังว่าจะได้รับทรัพยากรหรือทรัพย์สินที่เสียหาย และอีกตัวอย่างหนึ่งคือคดีความข้อกล่าวหาที่ 262 ที่เมารีฟ้องว่า ดอกไม้ป่าไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ศาลสะท้อนท่าทีเห็นด้วย ทำให้รัฐตระหนักและเป็นจุดเริ่มต้นของการได้มาซึ่งสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งรวมไปถึง ความรู้ท้องถิ่น ดูแลคุ้มครองสิทธิของ ศิลปะ การออกแบบของเมารี ภาษา เพลง เพื่อผลกำไรส่วนบุคคล เป็นต้น

โดยรวมแล้ว การก่อตั้งศาลไวกิงกินี้ส่งผลต่อชนเผ่า เกิดการคืนทรัพย์สินบางอย่างให้แก่ชนเผ่า ปัญหาที่นำมาขึ้นศาลให้สอบสวนนั้นย้อนกลับไปถึง ปี ค.ศ. 1840 มีกว่า 2,000 ข้อกล่าวหา ประเด็นที่นำมาพิจารณา เช่น เรื่อง สิทธิที่ดินและสิทธิการทำประมง ซึ่งหลายกรณีนั้นศาลตัดสินให้เมารีชนะและรัฐบาลนิวซีแลนด์ก็ต้องจ่ายค่าทดแทนบ้าง ถึงแม้ว่าชน

พื้นเมืองจะรู้สึกว่าเป็นค่าทดแทนที่น้อยไป ล่าสุดเมื่อปี ค.ศ. 2006 รัฐให้งบประมาณกว่า 900 ล้านนิวซีแลนด์ดอลลาร์ในการดูแลมารีในประเด็นเรื่องที่ดิน และเมื่อ 25 มิถุนายน 2008 มีการโอนที่ดินป่า 9 ฝืนให้กับกลุ่มชนเผ่าเมารีกว่า 7 เผ่ากลับไปดูแล เป็นต้น

การก่อตั้งศาลไวเทงกิสะท้อนให้เห็นว่าเมารีมีพื้นที่ในการแสดงเสียงในระบบยุติธรรม ถึงแม้ยังไม่สมบูรณ์แบบแต่ก็มีพัฒนาการที่ดีมาโดยตลอด ดังนั้นการก่อตั้งศาลไวเทงกิจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนความชอบธรรมที่เกิดขึ้นในนิวซีแลนด์ระดับหนึ่ง หากเปรียบเทียบกับออสเตรเลียที่ประเด็นนี้ยังไม่ได้รับการพัฒนาแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม รัฐนิวซีแลนด์ให้ความชอบธรรมอีกทั้งยอมรับและแก้ไขตามประเด็นที่เมารีเรียกร้อง หากจะมองย้อนกลับไปหนึ่งในปัจจัยเอื้อก็คือสนธิสัญญาไวเทงกิที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้นิวซีแลนด์ยอมรับการดำรงอยู่ของชนพื้นเมืองและยอมรับสังคมแบบทวิวัฒนธรรมได้เริ่มตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา (Pitty, 2000)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสาระสำคัญของนโยบายการกำหนดเขตจำนองตนเอง

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสาระสำคัญของนโยบายการกำหนดเขตจำนองตนเองในประเทศนิวซีแลนด์ คือ 1) การรวมตัวเป็นกลุ่มกดดันของชนเผ่าเมารี 2) ความคิดและทำที่ที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวนิวซีแลนด์ผิวขาว และ 3) การรณรงค์ไว้ซึ่งความแตกต่างทางความคิด ทศนคติและค่านิยมระหว่างชาติพันธุ์

โดยแท้จริงแล้วความต้องการของชนเผ่าเมารีในการกำหนดเขตจำนองตนเองนั้นมีมาตั้งแต่ในอดีต ในความหมายของชนเผ่าเมารีนั้น การกำหนดเขตจำนองตนเอง หมายถึง ความอิสระที่จะกำหนดระบบทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการพัฒนาร่วมกัน และสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งการต่อสู้ของชนพื้นเมืองเมารีมีมาเรื่อยๆ ยกตัวอย่างเช่นในปี

ค.ศ. 1835 มีการประกาศอิสรภาพ (Declaration in Independence) โดยชนเผ่าพื้นเมืองที่รวมตัวกันและลงนามโดยหัวหน้าเผ่า 34 คน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสู่การมีสนธิสัญญาไวเทงกิ ในปีค.ศ. 1840 หรือในปี ค.ศ. 1843 ที่มีการปะทะกันรุนแรงระหว่างชนพื้นเมืองกับชาวยุโรป หรือในปี ค.ศ. 1853 มีการเสนอให้มีพระมหากษัตริย์ชาวเมารี และมีกษัตริย์เมารีขึ้นในปี ค.ศ. 1858 การเคลื่อนไหวที่จะจัดตั้งสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นเพื่อตอบสนองอย่างรวดเร็วกับการสูญเสียดินแดนให้รัฐอาณานิคม ต่อจากนั้นก็มีการต่อต้านของชาวเมารีมาโดยตลอดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1865-1868 สะท้อนความต้องการแสดงถึงเอกลักษณ์ของเผ่าตนและไม่ยอมรับการกดขี่ข่มเหงโดยรัฐ (Ministry for Culture and Heritage, 2011)

จุดเด่นของเมารีคือชนเผ่าเมารีมีความพยายามที่จะสร้างเสริมบทบาทและสถานะของตนเองเสมอ เมารีมีการปรับตัวในเรื่องภาษา พิธีกรรมให้ทันสมัย เมารีเป็นสังคมที่ปรับตัวได้สูง แข่งขันได้และเป็นนักสู้ ทำให้ชนยุโรปให้ความเคารพและยอมรับเมารีอยู่บ้างตั้งแต่การพบครั้งแรก โดยธรรมชาติของเมารีมีความชัดเจน เข้มแข็ง และพร้อมที่จะรับการผสมผสานกับวัฒนธรรมอื่น ๆ และสามารถสร้างคุณค่าของตนให้เข้มแข็งขึ้นมากกว่าอ่อนแอลง (Price, 1950, p. 1) เหล่านี้เป็นผลให้การกำหนดยุทธศาสตร์กำหนดเจตจำนงตนเองมีความเป็นไปได้สูงในนิวซีแลนด์

อย่างไรก็ดี การรวมตัวเป็นกลุ่มกดดันเรียกร้องต่อรัฐในยุคหลังนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1960 มีรูปแบบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของโลกและของนิวซีแลนด์

ประเด็นแรกของการเปลี่ยนแปลง คือ กลุ่มที่นำการประท้วงเปลี่ยนจากกษัตริย์หรือหัวหน้าเผ่าเมารีที่อาศัยในชนบทมาเป็นกลุ่มเมารีในเมือง (Urban Maori) ที่ได้รับการศึกษาและผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันตกแล้วในระดับหนึ่ง ประเด็นที่สอง คือ การประท้วงในยุค

นี้ได้รับแรงสนับสนุนจากภายนอกมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สอง องค์การระหว่างประเทศสนับสนุนการเรียกร้องเพื่อสิทธิของชนเผ่ามากขึ้น เช่น องค์การสหประชาชาติมีการประชุมและให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและต่อต้านการเหยียดสีผิว (Williams, 2008)

เมื่อเงื่อนไขเรื่องเวลาเปลี่ยนแปลงไป จะเห็นว่าสาเหตุของการประท้วงและรวมตัวกันของกลุ่มเมารีก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน นอกจากความรู้สึกและทัศนคติดั้งเดิมเรื่องการเป็นเจ้าของดินแดน ที่ชนเผ่าเมารีมีสโลแกนที่ระบุว่า “ชนยุโรปกลับบ้าน” หรือ คำพูดที่ว่า “ที่นี่คือดินแดนของเมารี” อันสะท้อนความคิดที่ว่าชาวเมารีเป็นประชาชนกลุ่มเดียวที่มีสิทธิและอำนาจในดินแดนเอาเทอะรวหรือดินแดนเดิมของนิวซีแลนด์ ประชาชนคนอื่นๆที่เข้ามาอาศัยนั้นเข้ามาเพราะการยอมรับของเมารี รากฐานความคิดนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับเนื้อหาในสนธิสัญญาไวเทงกิที่ระบุไว้แต่แรกถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเองหรือการมีอิสระ (autonomy) รวมถึงสิทธิในการเป็นพลเมืองเฉกเช่นพลเมืองอื่นๆในนิวซีแลนด์ (citizenship) รวมถึงการได้รับความเคารพในวัฒนธรรมเมารี เป็นต้น (Pitty, 2000)

อีกประเด็นที่เพิ่มเติม คือ เรื่องสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองภายในประเทศส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและความเป็นอยู่ของเมารี โดยเฉพาะในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 เศรษฐกิจนิวซีแลนด์เริ่มตกต่ำ เกิดจากการสูญเสียตลาดอังกฤษให้กับการรวมตลาดร่วมยุโรป ทำให้เมารีในเมืองจำนวนมากตกงาน โดยเฉพาะช่วงทศวรรษที่ 1980 นิวซีแลนด์ปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เมารีถูกตัดสินว่าเป็นพวกขาดทักษะฝีมือแรงงาน ชาวเมารีเริ่มเห็นจุดด้อยความตกต่ำของการเข้ามาผสานกับวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การถูกตัดสินว่าตนขาดทักษะ ฝีมือแรงงาน จึงทำให้ต้องต่อสู้แก้ไขปัญหาด้วยตนเองและเป็นเหตุแห่งการรวมตัวต่อสู้และเรียกร้องจากรัฐ

ตัวอย่างของการรวมกลุ่มของเมารี เช่น กลุ่มสวัสดิการผู้หญิงเมารีเพื่อช่วยเหลือเมารีในเมือง นอกจากนี้มีการจัดตั้งเรียกร้องการฟื้นฟูวัฒนธรรมของเมารี มีการรวมขบวนต่อต้านรัฐบาลนิวซีแลนด์ จนกระทั่งในปีค.ศ. 1985 มีการเดินขบวนประท้วงโดยเมารีหลายพันคน จากเกาะเหนือมาสู่เมืองหลวงเวลลิงตัน อีกทั้งที่เมืองไวเทงกิด้วย การประท้วงขยายตัวไปทั่วประเทศและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนมากขึ้น (The Encyclopedia of New Zealand, 1966)

การรณรงค์ของกลุ่มต่อต้านของเมารีนั้นมุ่งไปที่ประเด็นเรื่องการต่อสู้การครอบครองของกลุ่มชนยุโรปและการเพิกเฉยต่อความสูญเสียของเมารี ประเด็นที่เมารีเรียกร้องให้รัฐพิจารณาครอบคลุมหลายประเด็น ได้แก่ ประเด็นของสนธิสัญญาไวเทงกิ การจัดการเผ่าและทรัพย์สินโดยตนเอง การปลดปล่อยทรัพย์สินของชนเผ่าคีน สิทธิที่ดินทำกิน ระบบการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรม อุตสาหกรรมของชนเผ่า กิจกรรมโทรทัศน์ การท่องเที่ยว และการถูกกีดกันและเหยียดผิว

ดังนั้นการเรียกร้องและประท้วงจึงมุ่งไปที่กิจกรรมของชนชั้นนำชาวยุโรปที่ครอบงำและเรียกร้องให้รัฐบาลตรวจสอบดูแลการกระทำของรัฐที่มีต่อเมารีด้วย ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นเรื่องบทบาทของสนธิสัญญาไวเทงกิในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยุติธรรมและเท่าเทียมระหว่างชนเผ่ากับชนยุโรปนิวซีแลนด์ (Thomas & Nikora, 1992) และพยายามวิจารณ์ถึงการถูกละเมิดสิทธิและอธิบายถึงความแตกต่างของสนธิสัญญาทั้ง 2 ฉบับคือฉบับภาษาอังกฤษและภาษาเมารี หรืออีกความเห็นหนึ่งที่ว่าสนธิสัญญาไวเทงกินั้นเป็นของปลอม หมายความว่า สนธิสัญญานั้นไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังเดิมของชนเผ่าเมารี สนธิสัญญาไวเทงกิถูกนำมาหยิบยกเป็นประเด็นสำคัญและรัฐถูกโจมตีว่าละเมิดข้อสัญญาทั้งหมด ดังจะเห็นว่าในช่วงทศวรรษที่ 1960 -1970 สนธิสัญญาไวเทงกิเป็นสิ่งสำคัญที่ชาวเมารีมักจะหยิบยกขึ้นมาประท้วง ข้อประท้วง เกี่ยวข้องกับ (1) การเรียกร้องให้รัฐให้เกียรติกับสนธิสัญญา (2) การ

ให้แก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรม ข้าราชการมักไม่อ้างอิงกฎหมายและดูแลชาวเมารีไม่เท่าเทียม และ (3) ความไม่ยุติธรรมของศาลที่ดินเมารี ที่เมื่อมีข้อพิพาทมักจะตัดสินให้เมารีเป็นผู้แพ้

ในนิวซีแลนด์ สนธิสัญญาดังกล่าวเป็นหลักฐานและมีบทบาทสำคัญที่มอบความชอบธรรมให้กับชาวเมารีโดยเฉพาะในยุคของการเคลื่อนไหวในช่วงทศวรรษที่ 1980 นี้ สนธิสัญญาเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของความเป็นเอกภาพ ความเชื่อและความเป็นเพื่อนระหว่างกัน (a symbol of unity, trust, and partnership) (The Official Website of New Zealand Government, 2010c)

ชนชาวยุโรปนิวซีแลนด์เองก็เริ่มเห็นคุณค่าว่าเป็นเอกสารในเชิงสัญลักษณ์ที่ให้ความชอบธรรมกับตนในการอยู่ในผืนแผ่นดิน ไม่ใช่เป็นผู้เข้ามาแบบแย่งชิงหากแต่เป็นผู้อยู่อาศัยที่มีสิทธิสมบูรณ์ ซึ่งแตกต่างจากในออสเตรเลียที่ความสัมพันธ์ระหว่างชนยุโรปกับชนพื้นเมืองยังคงมีปัญหา ถึงแม้ในยุคแรกชนชาวยุโรปนิวซีแลนด์ไม่ยอมรับสนธิสัญญาเพราะตอนนั้นเป็นสิ่งขัดขวางการเข้าครอบครองที่ดินของเมารีโดยผู้ล่าอาณานิคม (Pitty, 2000)

การประท้วง รวมตัวและการเคลื่อนไหวของเมารีนั้นมีกำลังต่อรองทางการเมืองสูง และส่งผลให้ฝ่ายรัฐเริ่มเห็นพลังทางการเมืองดังกล่าว ด้วยเหตุนี้รัฐต้องรับฟังข้อเรียกร้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิและทรัพย์สินและที่ดินทำกินของเมารี อาจกล่าวได้ว่าการเรียกร้องของเมารีทำให้นิวซีแลนด์เกิดความระอายต่อนานาชาติ จึงต้องมีการแก้ไขรัฐบาลเริ่มเข้าใจถึงสิ่งที่ตนทำไว้กับเมารีและพยายามแก้ไข หลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิของชนเผ่า (Toon, 2003) รัฐบาลให้ความสำคัญกับสิทธิทางวัฒนธรรมของชาวเมารี และ ชนเผ่าต่างๆ โดยปฏิบัติตามพันธสัญญาไวเทงกิ ที่ให้ทุกชนเผ่ามีสิทธิในการดำรง รักษา ปกป้องและ

พัฒนาวัฒนธรรมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทั้งที่เป็นโบราณคดี และที่ตั้งทางประวัติศาสตร์ เช่น ภาษาเมารี ได้รับการยอมรับให้เป็นภาษาราชการควบคู่กับภาษาอังกฤษ

ผลของการเรียกร้องต่อสนธิสัญญาดังกล่าวทำให้มีการกล่าวถึงสนธิสัญญาไวเทงกิในพระราชบัญญัติเช่น พระราชบัญญัติกิจการของรัฐ (State Owned Enterprises Act 1986) พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม (Environment Act 1986) และพระราชบัญญัติการอนุรักษ์ (Conservation Act 1987) ดังนั้นแนวทางของเมารีที่มีต่อสนธิสัญญานั้นนำไปสู่กระบวนการจัดตั้งวาระแห่งนโยบาย (agenda-setting process) ที่ว่าสนธิสัญญานั้นนำเมารีเข้าสู่บริบทและกระบวนการการตัดสินใจและเจรจาร่วมกับชนยุโรป (Thomas & Nikora, 1992).

การที่สังคมมีการเคลื่อนไหว เรียกร้องให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมเมารี เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีขึ้นของเมารี ไม่ว่าจะเป็น สถานะที่ดีขึ้นของชนเผ่าเมารีในการต่อรองกับรัฐ เช่น การต่อรองในเรื่องการชดเชยค่าเสียหายที่รัฐละเมิดในสนธิสัญญา (Toon, 2003) รวมถึงสถานภาพทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับมากขึ้น เช่น การเป็นเจ้าของกิจการฟาร์ม ประมง และ โทรทัศน์ วิทยุ และการท่องเที่ยว ตลอดจน การมีชื่อเสียงเช่นเป็นจิตรกรในระดับนานาชาติ เป็นต้น (The Encyclopedia of New Zealand, 1966a)

อีกปัจจัยสำคัญอันเป็นที่มาของนโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเองคือ (2) การเปลี่ยนแปลงทางความคิดของสังคมนิวซีแลนด์ ในช่วงทศวรรษที่ 1970 สังคมนิวซีแลนด์เปิดกว้างมากขึ้นโดยเริ่มให้การยอมรับกับความเป็นพหุสังคม เริ่มเปลี่ยนจากการถูกมองว่าเป็นเมืองที่เป็นอาณานิคมเก่าของอังกฤษ (British Colonial Outpost) มาเป็นชาติแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมในหมู่เกาะแปซิฟิก (Multicultural Pacific Nation) เห็นว่าความแตกต่างหลากหลายของชนชาติและกลุ่มพันธ์ต่างๆทำให้เกิดความร้าวรอยทางวัฒนธรรม และ

เห็นว่าวัฒนธรรมเมารีเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์ของนิวซีแลนด์ในฐานะเป็นทุนทางวัฒนธรรม

รัฐบาลได้เริ่มให้ความสำคัญกับสิทธิทางวัฒนธรรมของชาวเมารีและชนเผ่าต่างๆ โดยปฏิบัติตามพันธะตามสนธิสัญญาไวเทงกิที่ทุกคนเผ่ามีสิทธิในการดำรง รักษา ปกป้องและพัฒนาวัฒนธรรมทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ทั้งที่เป็นโบราณคดีและที่ตั้งทางประวัติศาสตร์ ภาษาเมารีได้รับการยอมรับให้เป็นภาษาราชการควบคู่กับภาษาอังกฤษ รัฐบาลไม่ต้องการให้วัฒนธรรมเมารีถูกละทิ้งไปเพราะเห็นถึงประโยชน์ในระยะยาวของการสนับสนุนวัฒนธรรมและมรดกของชาวเมารี กอปรกับที่ประชากรชาวเมารี มีถึงร้อยละ 15 ของจำนวนประชากรนิวซีแลนด์ทั้งหมด ซึ่งเป็นจำนวนที่มากพอที่จะสามารถมีส่วนในการเรียกร้องมากกว่าชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ (The Encyclopedia of New Zealand, 1966a)

ผลจากการเรียกร้องให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมเมารี ทำให้เกิดการยอมรับชนเผ่าพื้นเมืองมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมนิวซีแลนด์ ดังนี้ (1) ในระดับบุคคล เกิดการยอมรับนับถือวัฒนธรรมเมารี ประชาชนได้เรียนภาษาเมารีรวมทั้งรูปแบบวัฒนธรรมนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ (2) ภายในองค์กรการ เริ่มให้ความสำคัญกับการกระทำที่ไม่เหมาะสมกับชนเผ่าเมารี เช่น การเหยียดผิว และการละเมิดสิทธิต่างๆ และอนุญาตให้วัฒนธรรมเมารีเปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการปฏิบัติในองค์กร (3) ในระดับสถาบัน มีการวางแผนพิเศษสำหรับเมารีทั้งในด้านการศึกษาและการสาธารณสุข เช่น การบริการสุขภาพแก่ชนเผ่าเมารีและมีการตั้งหน่วยเฉพาะขึ้นเพื่อดูแลเมารีในโรงพยาบาล เป็นต้น (Thomas & Nikora ,1992)

โดยสรุป รัฐบาลหันมาใส่ใจในเมารีมากขึ้น ขจัดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นครั้งยังมีการดำเนินนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์และให้ความสำคัญกับเรื่องความเสมอภาคและความเท่าเทียมของ

สองเผ่าพันธ์ โดยมีกิจกรรมทั้งในระดับบุคคลและในระดับองค์กรที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของนโยบาย และในส่วนของชนเผ่าเมารีก็ต้องเข้าใจถึงสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินนโยบาย (Thomas & Nikora, 1992).

สำหรับปัจจัยสุดท้ายคือ (3) การอ้างไว้ซึ่งความแตกต่างทางความคิด ทัศนคติและค่านิยมระหว่างชาติพันธ์ เป็นที่เข้าใจว่าแนวคิดของรัฐบาลนิวซีแลนด์นั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิดแบบตะวันตก เน้นแนวคิดแบบทุนนิยมเสรี และเสรีประชาธิปไตยอยู่มาก ซึ่งในส่วนลึกแนวคิดแบบตะวันตกนั้นขัดแย้งกับแนวคิดการพัฒนาแบบดั้งเดิมของเมารีอย่างสิ้นเชิง

ถึงแม้นโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเองจะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาชนพื้นเมืองในนิวซีแลนด์ตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1960 ทัศนคติและค่านิยมของรัฐในรูปแบบเดิมๆทำให้การพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปสู่นโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเองของเมารีนั้นถูกลดความสำคัญลง

ดังจะเห็นได้ว่าในปีค.ศ. 2004 หลังจาก Don Brash หัวหน้าพรรคแห่งชาติ (National Party) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านในขณะนั้นได้ออกมากล่าวสุนทรพจน์เรื่อง “nationhood” วิพากษ์วิจารณ์ประเด็นเรื่องสิทธิชุมชนของชนพื้นเมือง (collective indigenous rights) สุนทรพจน์ดังกล่าวเข้าถึงชาวนิวซีแลนด์หลายคน que เริ่มเห็นด้วยว่าเมารีได้รับสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองมากขึ้น เช่น เรื่องของการใช้ภาษาเมารีเป็นภาษาราชการ การมีส่วนร่วมในรัฐสภา การศึกษาของเมารีและการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน และการเจรจาเพื่อได้ค่าตอบแทนเรื่องที่ดิน ซึ่งสุนทรพจน์ดังกล่าวมีเนื้อหาที่ต้องการให้พิจารณาถึงสิทธิที่เมารีได้รับและมองเมารีเป็นคู่แข่งของชาวนิวซีแลนด์ผิวขาว และเสนอว่าข้อเรียกร้องของเมารีในหลายประเด็นนั้นขัดแย้งกับความเป็นหนึ่งเดียวของชาติ ความเท่าเทียมกันของความเป็นพลเมือง และหลักการประชาธิปไตย (O’Sullivan, 2008, p. 974) ตามสุนทรพจน์ดังกล่าว เมารีถูก

มองว่าเป็นกลุ่มคนจนที่มีความต้องการ (poor people with ‘needs’) ไม่ใช่ชนพื้นเมืองที่มีสิทธิ (indigenous with ‘rights’) (O’Sullivan, 2008, p. 975)

หลายฝ่ายวิพากษ์วิจารณ์ว่าสุนทรพจน์ดังกล่าวสะท้อนความพยายามในการนำนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์กลับมามีผลในสังคมนิวซีแลนด์อีกครั้ง สุนทรพจน์ของ Don Brash มองว่าชนพื้นเมืองจะต้องเป็นพลเมืองนิวซีแลนด์ที่มีสิทธิอันเท่าเทียมกับพลเมืองอื่น ๆ มิควรถูกมองว่าเป็นชนพื้นเมืองที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของระบบเสรีประชาธิปไตย ต่อประเด็นนี้มีนักวิชาการวิพากษ์ว่า หลักเกณฑ์เสรีประชาธิปไตย (liberalism) นั้นถูกนำมาใช้โดย Don Brash เพื่อเป็นหนทางหนึ่งเพื่อสนับสนุนเป้าหมายเดิมคือนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ในอดีต ในความเป็นจริงหากเสรีประชาธิปไตยนั้นมีขึ้นเพื่อสนับสนุนอิสระของปัจเจกบุคคล ความเป็นเสรีประชาธิปไตยจะต้องให้ความสำคัญกับสิทธิกลุ่ม (group rights) ด้วย เพราะสำหรับชนพื้นเมือง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสำคัญกับอัตลักษณ์และสะท้อนความเป็นตัวตนของตน คนเหล่านี้จะรู้สึกอิสระหากไม่ได้มีภาษา ทรัพย์สินและวัฒนธรรมของตน ดังนั้น สิ่งที่ Don Brash เสนอคือ “One Law for All” กฎหมายหนึ่งเดียวสำหรับทุกคนนั้นไม่ได้นำไปสู่ความเท่าเทียมกัน หากแต่จะทำให้เกิดช่องว่างและความแตกต่างระหว่างเมารีและนิวซีแลนด์มากขึ้นไปอีก และหนทางแก้ไขที่จะนำไปสู่การกำหนดเจตจำนงตนเองก็เป็นเพียงแค่อุดมคติเท่านั้น (O’Sullivan, 2005, p.3)

ในความเป็นจริงความเป็นชนพื้นเมืองนั้นไม่ได้ต้องมีสิทธิใหม่ที่เพิ่มขึ้น หากแต่ต้องการการคุ้มครองปกป้องสิทธิดั้งเดิมที่มีอยู่ และความเป็นพลเมืองต้องไม่หมายถึงการปฏิเสธความเท่าเทียมกันของชนพื้นเมือง ดังนั้นการเมืองเรื่องชนพื้นเมืองนั้นได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายเมารีว่า รัฐมองในมุมมองแบบแคบๆที่ไม่ใส่ใจในประเด็นเรื่องวัฒนธรรม และพยายามที่จะรวมเมารีเข้าสู่ระบบที่เท่าเทียมของการเมืองของนิวซีแลนด์ซึ่งเป็นการมองที่แคบเกินไป (O’Sullivan, 2008, p. 984)

สำหรับ Don Brash นั้นต่อมาได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคแห่งชาตินิวซีแลนด์เมื่อเดือนธันวาคม ปีค.ศ. 2006 แล้วนั้น แต่แนวคิดของ Don Brash นี้ก็ยังคงเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะต่อชนพื้นเมืองในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จาก นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน คือ John Key จากพรรคแห่งชาตินิวซีแลนด์ ก็ได้เน้นในประเด็นเรื่องของ “One Law for All” เป็นแนวนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ดำรงตำแหน่งเมื่อปี ค.ศ. 2008 และล่าสุดได้รับการเลือกตั้งอีกครั้งในปีค.ศ. 2011

ในภายหลัง ด้วยปัจจัยเรื่องความแตกต่างทางความคิด ทศนคติและค่านิยมระหว่างชาติพันธุ์ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเอง แทนที่ภายใต้นโยบายดังกล่าวเมารีควรจะได้รับความสะดวกสบาย แต่ภายหลังถูกแปลความโดยกลุ่มชนชั้นนำในนิวซีแลนด์ ซึ่งเน้นเรื่องหลักการของประชาธิปไตยในแบบตะวันตก เห็นได้ชัดว่ากลุ่มชนชั้นนำนั้นไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องของสิทธิชนพื้นเมืองและสิทธิกลุ่ม แต่มองว่าเมารีเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ ประเด็นเรื่องความยุติธรรมมองตรงเรื่องความต้องการไม่ใช่เรื่องสิทธิ ดังนั้นประเด็นของสนธิสัญญาไวเทงกิและความเป็นชนพื้นเมืองที่เมารีเคยประท้วงและเรียกร้องนั้นจึงถูกลดทอนความสำคัญลง

ดังนั้นนโยบายของชนชั้นนำในช่วงหลังนี้ขัดแย้งโดยตรงกับนโยบายการกำหนดเจตจำนงของตนเองและไม่ใช่วิถีทางที่จะรักษาวิถีชีวิตของชนเผ่าไว้ได้ นโยบายของชนชั้นนำจึงเปรียบเช่นการเกิดขึ้นใหม่ของนโยบายการกลืนเผ่าพันธุ์ (assimilation) ในอีกรูปแบบทางอ้อม ตัวอย่างของวาทกรรมของนโยบายคือนโยบายที่พรรคแห่งชาตินำเสนอเรื่องกฎเดียวสำหรับทุกคน (“One Law for All”) (O’Sullivan, 2005)

โดยสรุป นโยบายการกำหนดเจตจำนงของตนเองถูกนำมาใช้เป็นนโยบายหลักในช่วงหนึ่งตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1960 จวบจนปัจจุบัน โดยมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้

นโยบายดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในสังคมนิวซีแลนด์ ไม่ว่าจะเป็น สถานการณ์ภายนอกและภายในประเทศ ที่เอื้อต่อการรวมตัว ต่อสู้และเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองและท่าทีของรัฐในการยอมรับและให้ความชอบธรรมต่อชนเผ่าเมารีมากขึ้น ตัวอย่างความสำเร็จ คือ การก่อตั้งศาลไวกังกิ การคืนที่ดินบางส่วนของเมารี และการใช้ภาษาเมารีเป็นภาษาราชการควบคู่กับภาษาอังกฤษ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จและทัศนคติของรัฐที่ยังคงยึดมั่นต่อแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก อาจบั่นทอนการนำนโยบายการกำหนดเจตจำนงตนเองไปปฏิบัติให้มีประสิทธิผลในระยะยาว

ในปัจจุบันชนพื้นเมืองเมารีได้รับการพัฒนาดีขึ้นทั้งในแง่สิทธิและสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับชนเผ่าอะบอริจินิส แต่ความท้าทายสำหรับเมารีในอนาคตยังมีอยู่มาก เพราะถึงแม้จะมีจำนวนเมารีเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องความด้อยพัฒนาในมิติต่างๆ เช่น ที่อยู่อาศัย ความยากจน สุขภาพ อาชญากรรมและการว่างงาน เมารีส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาต่ำ และอาชีพที่ส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ขาดทักษะ (non-skilled jobs) และยังมีการถกเถียงกันในประเด็นเรื่องภาษาวัฒนธรรมเมารีและการนำมาใช้ บทบาททางการเมือง หรือประเด็นเรื่องของอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของเมารีในสังคมที่มีความหลากหลาย อีกทั้งประเด็นเรื่องความเสียเปรียบของเชื้อชาติ (race relations) เป็นต้น (The Official Website of New Zealand Government, 2011b)